

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ต้องการศึกษาคำมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถาม สำหรับประชาชนในชุมชนบ้านโป่งจำนวน 120 คน ผลการศึกษาวิจัยได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. การได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. การได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
4. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. การทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากตัวแปรอิสระที่ศึกษาวิจัย ดังนี้
 - 5.1 อาชีพหลัก ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต่างกัน
 - 5.2 การได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และการได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลพื้นฐานบ้านโป่ง

1. ที่ตั้งและอาณาเขต
ที่ตั้งหมู่บ้านอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลป่าไผ่ ตำบลหนองหาร จังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประมาร 6 กิโลเมตร ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ราบประมาณ 6 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ป่า และเขา ประมาณ 10 ตารางกิโลเมตร อาณาเขตติดกับหมู่บ้าน ดังนี้
ทิศตะวันออกเฉียง ติดต่อเขตป่าสงวนแห่งชาติ

ทิศตะวันตก ติดต่อบ้านทุ่งรกฟ้า และบ้านแม่เตาไห ตำบลหนองหาร
 ทิศเหนือ ติดต่อเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าสันทราย
 ทิศใต้ ติดต่อบ้านท่ายาว บ้านแพะ บ้านหนองเป็ด และบ้านศรีบุญเรือง

จากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สภาพภูเขา ป่าต้นน้ำลำธาร บางตอนเป็นป่าโปร่ง ป่าไม้เบญจพรรณ ภูเขาเป็นหินผุและดินลูกรัง ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของลำห้วยต่าง ๆ อันเป็นต้นน้ำ ได้แก่ ห้วยมะปราง ห้วยน้ำขุ่น ห้วยสองมณฑา เป็นต้น น้ำจากลำธารเหล่านี้ไหลลงสู่ลำน้ำห้วยแม่โจ้

2. ลักษณะภูมิอากาศ

จากสถิติอุณหภูมิและปริมาณน้ำฝน บริเวณศูนย์วิจัยพืชไร่ ซึ่งเป็นบริเวณห่างจากหมู่บ้านโป่งไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 6 กิโลเมตร ระหว่างปี พ.ศ. 2529 - 2538 พบว่า อุณหภูมิสูงสุด 31.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุด 19.7 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 25.5 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนตลอดปี 1150.8 มิลลิเมตร ปริมาณน้ำฝนสูงสุดในเดือนสิงหาคมเฉลี่ย 217 มิลลิเมตร และต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์เฉลี่ย 2.0 มิลลิเมตร

ดินส่วนใหญ่กำเนิดจากหินทราย เป็นดินร่วนปนทราย บางแห่งเป็นดินทรายจัดปนดินเหนียว สีนํ้าตาล นํ้าตาลแดง หรือเทา ระบายน้ำได้ดี มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดฟอสฟอรัสและอินทรีวัตถุ

3. การคมนาคม

ที่ตั้งของหมู่บ้านห่างบ้านจากตัวเมืองเชียงใหม่ ตามถนนสายเชียงใหม่ - พริ้ว ประมาณ 17 กิโลเมตร แยกเข้ามหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีถนนลาดยาง เข้าสู่หมู่บ้านได้ทุกฤดูกาล มีถนนติดต่อระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ และสามารถแยกไปหมู่บ้านอื่นโดยรอบได้ รวมทั้งอำเภอสันทราย และอำเภอคอยสะเก็ด ใช้เวลาในการเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ 30 นาที จากตัวเมืองเชียงใหม่

4. ลักษณะประชากรและอาชีพ

หมู่บ้านโป่ง หมู่ที่ 6 ปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 185 หลังคา มีประชากรประมาณ 835 คน โดยมีหมวดการปกครองใกล้เคียงกันตามภูมิศาสตร์ มีการรวมกลุ่มกันและมีความสัมพันธ์เป็นแบบเครือญาติ ได้แก่ ใช้นามสกุลเดียวกัน มีที่ดินและทรัพย์สินบางอย่างร่วมกัน

การทำนาเป็นอาชีพหลัก และมีการปลูกพืชไร่ ได้แก่ ยาสูบและพืชผัก ไม้ผลเป็นอาชีพรอง การปลูกพืชส่วนใหญ่ใช้น้ำฝน ซึ่งเพียงพอเป็นบางปี นอกฤดูการเพาะปลูกราษฎรบาง

ส่วนจะออกไปรับจ้างทั่วไป และ โรงบ่มยาสูบ นอกจากนั้นจะไปหาของป่า ได้แก่ เห็ด หน่อไม้ เพื่อบริโภคในครัวเรือน และรายได้เสริมด้วย แต่หลังจากที่ได้มีการสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ใจเสร็จแล้ว (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539) ราษฎรสามารถทำการเกษตรในฤดูแล้ง ได้แก่ ปลูกถั่วเหลือง มะเขือเทศ พืชผักหลายชนิด ไม้ตัดดอก ไม้ผล และได้ดำเนินการทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งข้อมูลจำแนกตาม อาชีพ (หลักและรอง) รายได้ ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม และการได้รับข้อมูลข่าวสาร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไป

(N = 120)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
- รับราชการ	8	6.7
- ลูกจ้าง โครงการพัฒนาบ้านโป่ง	12	10.7
- ค้าขาย	8	6.7
- เกษตรกรรม	36	30.0
- รับจ้างทั่วไป	47	39.2
- พนักงานบริษัทเอกชน	2	1.7
- อื่น ๆ	7	5.8
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากอาชีพหลัก		
- ไม่ระบุ	2	1.7
- 2,000 - 4,000 บาท	90	75.0

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
- 4,001 - 6,000 บาท	18	15.0
- 6,001 - 8,000 บาท	5	4.2
- 8,001 บาทขึ้นไป	5	4.2
อาชีพรอง⁽¹⁾		
- ค้าขาย	2	1.7
- เกษตรกรรม	5	4.2
- รับจ้างทั่วไป	45	37.5
- อื่น ๆ	1	0.8
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากอาชีพรอง		
- 1,000 - 2,000 บาท	74	61.7
- 2,001 - 3,000 บาท	39	32.5
- 3,001 - 4,000 บาท	6	5.0
- 4,001 บาทขึ้นไป	1	0.8
ระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านโปง		
- น้อยกว่า 16 ปี	20	16.7
- 16 - 30 ปี	37	30.8
- 31 - 45 ปี	42	35.0
- 46 - 60 ปี	16	13.3
- มากกว่า 60 ปี	5	4.2
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม		
- น้อยกว่า 11 ปี	99	82.5
- 11 - 20 ปี	11	9.2
- 21 - 30 ปี	6	5.0
- 31 - 40 ปี	1	0.8
- 41 - 50 ปี	3	2.5

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
การได้รับข้อมูลข่าวสาร ⁽¹⁾		
- โทรทัศน์	114	95.0
- วิทยุ	111	92.5
- หนังสือพิมพ์	8	6.7
- การประชุมหมู่บ้าน	116	96.7
- เจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาบ้านโป่งฯ	115	95.8
- แหล่งอื่น ๆ	1	0.8

หมายเหตุ : ⁽¹⁾ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 1 พบว่าการประกอบอาชีพหลักของชาวบ้านโป่ง มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 47 คน และทำการเกษตรกรรม จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 และร้อยละ 30.0 ตามลำดับ แสดงว่าชาวบ้านโป่งประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด และรองลงมาคืออาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากพื้นที่ของหมู่บ้าน เป็นพื้นที่ราบติดกับป่าสงวนแห่งชาติป่าสันทราย เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นไม่สามารถขยายพื้นที่ทำกินได้ ชาวบ้านได้ขายที่นา และพื้นที่ทำการเกษตรให้บุคคลภายนอก เพื่อจัดสรรเป็นสวนเกษตร และทำบ้านจัดสรร ทำให้พื้นที่ทำกินลดลง ประกอบกับดิน ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทรายและดินเหนียวปนทรายระบายน้ำได้ดี ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ไม่เหมาะสำหรับการเพาะปลูกพืช หรือทำการเกษตร ชาวบ้านโป่งต้องออกไปรับจ้างนอกหมู่บ้านหรือจากหน่วยงานที่ใกล้เคียง

ส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของอาชีพหลัก ชาวบ้านโป่งผู้ให้ มีรายได้อยู่ระหว่าง 2,000 - 4,000 บาท จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 ชาวบ้านโป่งมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 2,000 - 4,000 บาท มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้านโป่งเป็นลูกจ้างของหน่วยงานราชการและเอกชน ซึ่งได้ถูกปรับลดค่าจ้าง และการทำเกษตรซึ่งผลิตผลและราคาไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพดิน ฟ้า อากาศ ราคาผลิตผล และตลาดการรับซื้อ

สำหรับอาชีพรองของชาวบ้านโป่ง มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากอาชีพรอง มีรายได้อยู่ระหว่าง 1,000 - 2,000 บาท จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 61.7 เนื่องจากชาวบ้านโป่งใช้เวลาว่างจากการทำงานประจำ ในช่วงวันหยุด ซึ่งเป็นช่วงระยะสั้น

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านโป่ง ชาวบ้านโป่ง อาศัยอยู่ระหว่าง 31 - 45 ปี จำนวน 42 คน อยู่ระหว่าง 16 - 30 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 และร้อยละ 30.8 ตามลำดับ แสดงว่าชาวบ้านโป่ง ได้อาศัยอยู่มานาน และเป็นคนถิ่นฐานดั้งเดิม

กรณีของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มของชาวบ้านโป่ง โดยจัดตั้งขึ้นมาเพื่อรองรับกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มอนุรักษ์ป่าบ้านโป่ง กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มน้อยกว่า 11 ปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 82.5 อาจเป็นเพราะว่าหลังจากที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้เข้ามาดำเนินการโครงการตามพระราชดำริ ทำให้ชาวบ้านได้รวมกลุ่มกัน เพื่อทำงานตามลักษณะของงานแต่ละกลุ่ม โดยมีการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการดำเนินงาน และชาวบ้านโป่งได้ประสบปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต และคุณภาพชีวิตของชุมชน ทำให้มีความตระหนักที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ตลอดไป จึงได้มีรวมกลุ่มกันเพื่อทำงานในด้านสิ่งแวดล้อม

ส่วนการได้รับข้อมูลข่าวสาร ชาวบ้านโป่ง จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 96.7 ได้รับจากการประชุมผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 95.8 ได้รับจากเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 95.0 ได้รับจากโทรทัศน์ และจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 92.5 ได้รับจากวิทยุ เนื่องจากชาวบ้านโป่งเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่มีความเป็นอยู่ และดำรงชีวิตแบบเครือญาติ ให้ความสำคัญกับผู้นำท้องถิ่น ตลอดจนให้ความไว้วางใจกับเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นผู้ประสานงาน และทำการฝึกอบรมให้ความรู้ในด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบกับกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมเป็นรูปธรรม ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาต่าง ๆ โดยมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ ซึ่งมีหน่วยงานของราชการ และบริษัทเอกชนให้การสนับสนุนและความร่วมมือในการดำเนินงานดังกล่าว

ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วม

การศึกษาเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกระจายร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตาม การตัดสินใจ การดำเนินงาน การได้รับประโยชน์ และการประเมินผล สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง ในการอนุรักษ์ทรัพยากร	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก	\bar{X}	S.D.
	N(%)	N(%)	N(%)	N(%)		
การตัดสินใจ						
1. มีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อค้นหาสาเหตุ ปัญหาทรัพยากรฯ						
- ป่าไม้	12 (10.0)	17 (14.2)	50 (41.7)	41 (34.2)	1.00	.944
- ดิน	5 (4.2)	12 (10.0)	44 (36.7)	59 (49.2)	.692	.818
- แหล่งน้ำ	12 (10.0)	36 (30.0)	52 (43.3)	20 (16.7)	1.333	.873
2. การแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับ สาเหตุและปัญหาสิ่งแวดล้อม	23 (19.2)	25 (20.8)	57 (47.5)	15 (12.5)	1.467	.946
3. พิจารณากำหนดพื้นที่ปลูกป่า	14 (11.7)	11 (9.2)	57 (47.5)	38 (31.7)	1.008	.939
4. พิจารณากำหนดกิจกรรมในการส่งเสริม อาชีพ	7 (5.8)	7 (5.8)	23 (19.2)	83 (69.2)	.483	.850

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง ในการอนุรักษ์ทรัพยากร	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก	\bar{X}	S.D.
	N(%)	N(%)	N(%)	N(%)		
5. พิจารณากำหนดมาตรการในการอนุรักษ์ และป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม						
- ป่าไม้ (มาตรการป้องกันไฟป่า)	4 (3.3)	4 (3.3)	12 (10.0)	100 (83.3)	.267	.683
- ดิน (มาตรการการใช้สารเคมีและฟื้นฟู สภาพดิน)	6 (5.0)	8 (6.7)	63 (52.5)	43 (35.8)	.808	.770
- แหล่งน้ำ (มาตรการการใช้น้ำ)	21 (17.5)	24 (20.0)	61 (50.8)	14 (11.7)	1.433	.914
ค่าเฉลี่ยรวมการตัดสินใจ					.943	.859
การดำเนินการ						
6. การปลูกป่าและปลูกเสริมของโครงการ พัฒนาบ้านบ้านโป่ง	21 (17.5)	17 (14.2)	64 (53.3)	18 (15.0)	1.342	.939
7. การดูแลมิให้ผู้ลักลอบตัดไม้ภายในบริเวณ พื้นที่โครงการฯ	12 (10.0)	8 (6.7)	47 (39.2)	53 (44.2)	.825	.941
8. การดูแลรักษาและบำรุงรักษาได้แก่ การ กำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ย และดับไฟป่า	19 (15.8)	13 (10.8)	38 (31.7)	50 (41.7)	1.008	1.081
9. ร่วมทำบุญและพิธีกรรมของแหล่งน้ำได้ แก่ ทำบุญสระน้ำ และทำบุญอ่างเก็บน้ำ	12 (10.0)	5 (4.2)	9 (7.5)	94 (78.3)	.458	.969
10. ร่วมกิจกรรมโดยการหารายได้จากอ่าง เก็บน้ำ ได้แก่ การจับปลา	8 (6.7)	4 (3.3)	103 (85.8)	5 (4.2)	1.125	.573

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง ในการอนุรักษ์ทรัพยากร	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก	\bar{X}	S.D.
	N(%)	N(%)	N(%)	N(%)		
11. การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ						
- โครงการปลูกต้นไม้ตัดดอกเบญจมาศ	36 (30.0)	16 (13.3)	9 (7.5)	59 (49.2)	1.242	1.335
- โครงการปลูกผักปลอดสารพิษ	7 (5.8)	1 (0.8)	12 (10.0)	100 (83.3)	.292	.760
- โครงการพืชสมุนไพรและพืชผักกินได้	10 (8.3)	-	12 (10.0)	98 (81.7)	.350	.857
- โครงการผลิตมะม่วงนอกฤดูกาล	41 (34.2)	12 (10.0)	24 (20.0)	43 (35.8)	1.425	1.288
ค่าเฉลี่ยรวมการดำเนินการ การได้รับประโยชน์					.896	.971
12. ชุมชนมีอาชีพมั่นคงและมีรายได้เพิ่ม	63 (52.5)	9 (7.5)	20 (16.5)	28 (23.3)	1.892	1.275
13. ได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่	7 (5.8)	17 (14.2)	87 (72.5)	9 (7.5)	1.53	0.961
ค่าเฉลี่ยรวมการได้รับประโยชน์ การประเมินผล					1.711	1.118
14. การมีส่วนร่วมพิจารณากิจกรรมในการ อนุรักษ์ฯ ว่ามีความสำเร็จหรือล้มเหลว	9 (7.5)	13 (10.8)	93 (77.5)	5 (4.2)	1.217	.638
15. การมีส่วนร่วมพิจารณาถึงผลตอบแทน หรือผลประโยชน์ที่ได้รับผลดี ผลเสีย จากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	11 (9.2)	15 (12.5)	89 (74.2)	5 (4.2)	1.267	.638
ค่าเฉลี่ยรวมการประเมินผล					1.242	2.484

การตัดสินใจ

ข้อมูลจากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านโป่ง มีส่วนร่วมในการประชุม เพื่อค้นหาสาเหตุปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยแบ่งเป็น ป่าไม้ ดิน และแหล่งน้ำ

ชาวบ้านโป่งได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในส่วนของป่าไม้ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 มีส่วนร่วมน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.00 ในด้านดิน จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 49.2 มีส่วนร่วมน้อย มีค่าเฉลี่ย .69 และด้านแหล่งน้ำ จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 มีส่วนร่วมน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.33 แสดงว่าปัญหาที่มีผลกระทบต่อส่วนรวมได้นำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อร่วมพิจารณา ซึ่งที่ประชุมจะประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้าน และคณะกรรมการที่ชาวบ้านเลือกเป็นตัวแทนเข้าร่วมการประชุม ทำให้ชาวบ้านบางส่วนไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจค้นหาสาเหตุของปัญหาดังกล่าว

การแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะเกี่ยวกับสาเหตุและปัญหาสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านโป่ง จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 มีส่วนร่วมน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.46 แสดงว่าชาวบ้านโป่งส่วนใหญ่ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะเกี่ยวกับสาเหตุและปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะขาดความเชื่อมั่นการเป็นตัวของตัวเอง และสนับสนุนความคิดของผู้นำหรือคนหมู่มาก ประกอบกับโครงการต่าง ๆ มักจะถูกกำหนดจากเจ้าหน้าที่หรือบุคคลภายนอกชุมชน

การกำหนดพื้นที่ปลูกป่า ชาวบ้านโป่ง จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 มีส่วนร่วมน้อย และจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 ร่วมน้อยมาก มีค่าเฉลี่ย 1.01 แสดงว่าชาวบ้านโป่งส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนกำหนดพื้นที่สำหรับปลูกป่า เนื่องจากพื้นที่ป่าอยู่ในโครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ การกำหนดพื้นที่ปลูกป่า ชนิดพันธุ์ไม้ จำนวนพื้นที่ วันเวลา กำหนดโดยคณะกรรมการดำเนินงานโครงการบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีผู้นำหมู่บ้านมารับทราบข้อมูล และแจ้งให้ลูกบ้านทราบเท่านั้น

การกำหนดกิจกรรมในการส่งเสริมอาชีพ ชาวบ้านโป่ง จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 83 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 ร่วมน้อยมาก มีค่าเฉลี่ย 0.48 แสดงว่าชาวบ้านโป่งส่วนมาก ไม่ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณากำหนดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานด้านส่งเสริมอาชีพ เป็นนโยบายหรือแผนงานที่หน่วยงานของรัฐ (มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และโครงการพัฒนาบ้านโป่งฯ) หรือเอกชน (ตลาดรับซื้อ) ได้กำหนดแผนการปฏิบัติ โดยมีนักวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาให้คำแนะนำ และดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้

การกำหนดมาตรการในการอนุรักษ์ และป้องกันทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งตามประเภทป่าไม้ (มาตรการการป้องกันไฟป่า) ดิน (มาตรการการใช้สารเคมีและฟื้นฟูสภาพดิน) แหล่งน้ำ (มาตรการการใช้น้ำ)

การกำหนดมาตรการป้องกันไฟป่า ชาวบ้านโป่ง จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 ร่วมอย่างมาก มีค่าเฉลี่ย .26

การกำหนดมาตรการใช้สารเคมีและฟื้นฟูสภาพดิน ชาวบ้านโป่ง จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 63 มีส่วนร่วมน้อย มีค่าเฉลี่ย .81

และการกำหนดมาตรการการใช้น้ำ ชาวบ้านโป่ง จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 50.8 มีส่วนร่วมน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.43 แสดงว่าชาวบ้านโป่งส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการในการอนุรักษ์และป้องกันทรัพยากรธรรมชาติน้อย เนื่องจากการดำเนินงานจะรวมกลุ่มกัน และมีการทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการ ซึ่งบุคคลคนเดียวจะร่วมเป็นกรรมการหลายชุด และมาตรการที่จะถูกกำหนดจากหน่วยงานหรือบุคคลภายนอก ทำให้การพิจารณาหามาตรการแนวทางการแก้ไขเป็นกระจุก และมีความเกรงใจกัน

การดำเนินงาน

การปลูกป่าและปลูกป่าเสริมในพื้นที่ของโครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ชาวบ้านโป่ง จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 มีส่วนร่วมน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.34 แสดงว่าชาวบ้านโป่งส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการปลูกป่า และปลูกป่าเสริมในพื้นที่โครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริน้อย เนื่องจากเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์มีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งกิจกรรมปลูกป่าในพื้นที่โครงการพัฒนาบ้านโป่งฯ ก็จะเป็นการปลูกเสริมหรือซ่อมแซมต้นไม้ที่ตาย ประกอบกับการกำหนดกิจกรรมปลูกป่าโดยกำหนดเนื่องในโอกาสสำคัญเท่านั้น

การดูแลมิให้ผู้ลักลอบตัดไม้ในพื้นที่โครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ชาวบ้านโป่ง จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 มีส่วนร่วมน้อย และจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 44.2 ร่วมอย่างมาก มีค่าเฉลี่ย .82 แสดงว่าชาวบ้านโป่งส่วนใหญ่มีส่วนช่วยเหลือ และป้องกันมิให้ผู้ลักลอบตัดไม้ในพื้นที่โครงการพัฒนาบ้านโป่ง ดันเนื่องมาจากพระราชดำริน้อย เนื่องจากพื้นที่เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ และเป็นพื้นที่ป่าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การดูแลและบำรุงรักษา ได้แก่ การกำจัดวัชพืช ไล่ปู๊ยะและการดับไฟฟ้า ชาวบ้านโปง จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 มีส่วนร่วมน้อย และจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 ร่วมน้อยมาก มีค่าเฉลี่ย 1.01 แสดงว่าชาวบ้านโปงส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการดูแลและบำรุงรักษา ประกอบด้วย การกำจัดวัชพืช ไล่ปู๊ยะน้อย เนื่องจากวิธีการนี้ต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ให้คำแนะนำ ประกอบกับเจ้าหน้าที่ประจำโครงการพัฒนาบ้านโปง อันเนื่องมาพระราชดำริ ได้ดำเนินงานตามแผนงานของโครงการฯ ที่ได้กำหนดไว้แล้ว

การร่วมทำบุญและพิธีกรรมของแหล่งน้ำ ได้แก่ ทำบุญสระน้ำ และทำบุญอ่างเก็บน้ำ ชาวบ้านโปง จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 78.3 ร่วมน้อยมาก มีค่าเฉลี่ย .46 แสดงว่าชาวบ้านโปงมีส่วนร่วมในการทำบุญสระน้ำและทำบุญอ่างเก็บน้ำน้อยมาก เนื่องจากชาวบ้านโปงได้ทำบุญที่วัด และสถานที่ที่เป็นที่เคารพ และศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ หอพง และศาลหอพง

การร่วมกิจกรรมโดยการหารายได้จากอ่างเก็บน้ำโดยการจับปลา ชาวบ้านโปง จำนวน 103 คิดเป็นร้อยละ 85.8 มีส่วนร่วมน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.1.2 แสดงว่าชาวบ้านโปงส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมหารายได้จากอ่างเก็บน้ำน้อย เนื่องจากมาตรการการจับสัตว์น้ำมีความเข้มงวด และมีการเปิดอ่างเพื่อให้ประชาชนทั่วไปร่วมจับปลาในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี โดยมีการจำหน่ายบัตร และนำเงินจากการจำหน่ายบัตรเป็นรายได้ของหมู่บ้าน ซึ่งดำเนินงานโดยมีคณะกรรมการหมู่บ้าน

การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ โครงการปลูกไม้ตัดดอกเบญจมาศ ชาวบ้านโปง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 มีส่วนร่วมมาก และจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 49.2 ร่วมน้อยมาก มีค่าเฉลี่ย 1.24

โครงการปลูกผักปลอดสารพิษ ชาวบ้านโปง จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 83.0 ร่วมน้อยมาก มีค่าเฉลี่ย .29

โครงการพืชสมุนไพรและพืชผักกินได้ ชาวบ้านโปง จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 81.7 ร่วมน้อยมาก มีค่าเฉลี่ย .35

โครงการผลิตมะม่วงนอกฤดู ชาวบ้านโปง จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 และจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 ร่วมน้อยมาก มีค่าเฉลี่ย 1.43 แสดงว่าชาวบ้านโปงไม่ได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ เนื่องจากโครงการส่งเสริมอาชีพที่โครงการพัฒนาบ้านโปงฯ จัดทำขึ้น โดยให้ชาวบ้านโปงเข้ามาดำเนินการในพื้นที่โครงการพัฒนาบ้านโปง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีพื้นที่จำกัด ทำให้ผู้ที่มาร่วมโครงการต้องมีการพิจารณาคัดเลือก

และตรวจสอบคุณสมบัติให้เป็นไป ตามเงื่อนไขของคณะกรรมการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพ สำหรับโครงการผลิตมะม่วงนอกฤดูกาล ผู้เข้าร่วม โครงการสามารถนำความรู้ และเทคนิคไป ดำเนินการด้วยตนเองที่บ้านได้

การได้รับประโยชน์

ประเด็นของชุมชนมีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้เพิ่มขึ้น พบว่าชาวบ้านโป่ง จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 มีส่วนร่วมมาก มีค่าเฉลี่ย 1.89 แสดงว่าชาวบ้านโป่งได้รับประโยชน์ จากการมีอาชีพและมีรายได้เพิ่มค่อนข้างมาก เนื่องจากการเก็บหาของป่าเพื่อมาบริโภคซึ่งจะมีผลผลิตจากป่าตลอดปี ถ้าได้มากก็ขายทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

การได้รับข้อมูลข่าวสาร และความรู้ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ชาวบ้านโป่ง จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 72.5 มีส่วนร่วมน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.18 แสดงว่าชาวบ้านโป่งส่วนใหญ่ได้รับ ประโยชน์ด้านข้อมูลข่าวสาร และความรู้ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่น้อย เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องยังขาดการประสานงาน การวางแผน และใช้ประโยชน์ของ เครื่องมือข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

การประเมินผล

การพิจารณากิจกรรมในการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ว่ามีความสำเร็จหรือความล้มเหลว ซึ่งชาวบ้านโป่ง จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 77 มี ส่วนร่วมน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.22

การพิจารณาถึงผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่ได้รับผลดี ผลเสียจากการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านโป่ง จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 74.2 มีส่วน ร่วมน้อย มีค่าเฉลี่ย .68 แสดงว่าชาวบ้านโป่งส่วนใหญ่มีส่วนร่วม ในการประเมินผลโดย พิจารณากิจกรรมในการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และพิจารณา ถึงผลตอบแทน หรือผลประโยชน์ได้รับน้อย เนื่องจากเป็นงานที่ละเอียดต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และประกอบกับคิดว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยงาน (โครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมา จากพระราชดำริ และมหาวิทยาลัยแม่โจ้) หรือผู้นำหมู่บ้านเท่านั้น ซึ่งมีบางส่วนที่ให้ความสำคัญ

ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งเป็น ป่าไม้ ดิน และ แหล่งน้ำ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก	\bar{X}	S.D.
	N(%)	N(%)	N(%)	N(%)		
ป่าไม้						
1. การเก็บหาสมุนไพร ในการรักษาโรค	19 (15.8)	4 (3.3)	59 (49.2)	38 (31.7)	4.17	2.94
2. การนำไม้จากป่ามาใช้ประโยชน์ ได้แก่ ซ่อมแซมบ้าน ทำฟืน และเผาถ่าน	60 (50.0)	10 (8.3)	44 (36.7)	6 (5.0)	7.06	3.02
3. การเก็บหาของป่า ได้แก่ หน่อไม้ เห็ด ผักหวาน ผักพ้อคำตีเมีย ฯลฯ	102 (85.0)	4 (3.3)	12 (10.0)	2 (1.7)	9.08	2.08
4. เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ ป่าอนุรักษ์ สวนสมุนไพร	41 (34.2)	7 (5.8)	44 (36.7)	28 (23.3)	5.47	3.31
5. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	87 (72.5)	5 (4.2)	21 (17.5)	7 (5.8)	8.33	2.70
ค่าเฉลี่ยรวมป่าไม้					6.822	2.810
แหล่งน้ำ						
6. ใช้น้ำจากอ่างเก็บเพื่อการเกษตร	103 (85.8)	4 (3.3)	10 (8.3)	3 (2.5)	9.13	2.10
7. ใช้น้ำทำประปาภูเขา ในการอุปโภคและบริโภค	115 (95.8)	3 (2.5)	1 (0.8)	1 (0.8)	9.78	1.12

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การได้รับประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก	\bar{X}	S.D.
	N(%)	N(%)	N(%)	N(%)		
8. การจับสัตว์น้ำเพื่อบริโภค ได้แก่ ปลา กึ่ง ปู หอย ฯลฯ	78 (65.0)	4 (3.3)	33 (27.5)	5 (4.2)	7.93	2.90
9. ใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ กีฬา การตกปลา วายน้ำ	16 (13.3)	10 (8.3)	52 (43.3)	42 (35.0)	4.09	2.86
10. ใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทาง วัฒนธรรมฯ ได้แก่ การลอยกระทง กาทำบุญ ค่าเฉลี่ยรวมแหล่งน้ำ ดิน	7 (5.8)	7 (5.8)	84 (70.0)	22 (18.3)	4.22	2.00
11. เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย	91 (75.8)	3 (2.5)	15 (12.5)	11 (9.2)	8.22	3.16
12. พื้นที่เพื่อการเกษตร						
- โครงการปลูกดอกเบญจมาศ	76 (63.3)	1 (0.8)	8 (6.7)	35 (29.2)	6.86	4.07
- โครงการปลูกผักปลอดสารพิษ	6 (5.0)	1 (0.8)	25 (20.8)	88 (73.3)	2.17	2.24
- โครงการปลูกพืชสมุนไพร และพืชผักกินได้	19 (15.8)	2 (1.7)	21 (17.5)	78 (65.0)	2.97	3.16
- โครงการผลิตมะม่วงนอกฤดูภาค	58 (48.3)	6 (5.0)	22 (18.3)	34 (28.3)	5.99	3.93
13. เป็นแหล่งเก็บกักน้ำ ทำให้มีน้ำใช้ ตลอดปี	86 (71.7)	-	19 (15.8)	15 (12.5)	7.91	3.32

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การได้รับประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก	\bar{X}	S.D.
	N(%)	N(%)	N(%)	N(%)		
14. เป็นแหล่งอาหารของคนในชุมชน	29 (24.2)	14 (11.7)	69 (57.5)	8 (6.7)	5.73	2.52
15. เป็นแหล่งอาหารของพืชและสัตว์ ทั้งสัตว์ป่า และสัตว์เลี้ยง	34 (28.3)	10 (8.3)	67 (55.8)	9 (7.5)	5.82	2.56
ค่าเฉลี่ยรวมดิน					5.708	3.12
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด					6.52	2.708

ป่าไม้

ตารางที่ 3 พบว่าชาวบ้านโป่งมีการเก็บหาสมุนไพรในการรักษาโรค จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 49.2 ได้รับประโยชน์น้อย และจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 ได้รับประโยชน์น้อยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.17 เนื่องจากชาวบ้านโป่งใช้ยาแผนปัจจุบันเพราะสะดวกและมีคุณภาพที่ดี ประกอบกับผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับยาสมุนไพรได้เสียชีวิต ทำให้ไม่มีผู้สืบทอดในด้านสมุนไพรเพื่อนำมารักษาโรค

ส่วนการนำไม้จากป่ามาใช้ประโยชน์ ได้แก่ ซ่อมแซมบ้าน ทำฟืน และเผาถ่าน ชาวบ้านโป่ง จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ได้รับประโยชน์มาก และจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 ได้รับประโยชน์น้อย มีค่าเฉลี่ย 7.06 โดยชาวบ้านโป่งจะนำกิ่งไม้แห้ง หรือต้นไม้ที่ตายแล้วมาทำฟืน และเผาถ่าน

สำหรับการเก็บหาของป่าของชาวบ้านโป่ง ได้แก่ หน่อไม้ เห็ด ผักหวาน ผักพ้อคำตัวเมีย จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 85.0 ได้รับประโยชน์มาก มีค่าเฉลี่ย 9.08 แสดงว่าชาวบ้านโป่งส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากการเก็บหาของป่ามาก ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพป่าบ้านโป่งมี

สภาพที่ค่อนข้างสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้มีผลผลิตจากป่าเพื่อใช้บริโภค ตามฤดูกาล ซึ่งผลผลิตแต่ละชนิด ชาวบ้านมีการเก็บหาอย่างถูกวิธี และช่วยกันอนุรักษ์ป่าพื้นที่ ควบคู่กับการใช้ประโยชน์ด้วย

ส่วนการใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ ป่าอนุรักษ์ สวนสมุนไพร ชาวบ้าน โป่ง จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 ได้รับประโยชน์มาก และจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 ได้รับประโยชน์น้อย มีค่าเฉลี่ย 5.47 เนื่องจากพื้นที่ที่พักผ่อน และที่ทำกินของชาวบ้านโป่ง จะอยู่ติดกับแนวเขตป่าอนุรักษ์ เมื่อมีเวลาว่างหรือเว้นว่างจากการทำงานก็แวะไปพักผ่อนหย่อนใจ และเก็บหาสมุนไพรพื้นบ้านนำมาบริโภค

การใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชาวบ้านโป่ง จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 72.5 ได้รับประโยชน์มาก มีค่าเฉลี่ย 8.33 แสดงว่าชาวบ้านโป่งได้ใช้ป่าไม้ โดยเฉพาะป่าอนุรักษ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบกับชาวบ้านโป่งได้พิจารณาเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการสนองนโยบายของรัฐ และเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น โดยชาวบ้านโป่งได้มีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ ทำให้มีประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น และเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตตลอดได้รับผลตอบแทนร่วมกัน

แหล่งน้ำ

ตารางที่ 3 พบว่าการใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำเพื่อทำการเกษตรของชาวบ้านโป่ง จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 85.8 ได้รับประโยชน์มาก มีค่าเฉลี่ย 9.13 แสดงว่าชาวบ้านโป่งใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำเพื่อทำการเกษตรมาก เนื่องจากชาวบ้านโป่งมีอาชีพทำเกษตร ปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิม

ส่วนการใช้ทำน้ำประปาภูเขาในการอุปโภคและบริโภค ชาวบ้านโป่ง จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 95.8 ได้รับประโยชน์มาก มีค่าเฉลี่ย 9.78 แสดงว่าชาวบ้านโป่งส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากการใช้น้ำทำประปาภูเขามาก เนื่องจากมีความสะดวกและคุณภาพของน้ำเหมาะสมสำหรับอุปโภคและบริโภค มีราคาประหยัด และมีใช้ตลอดปี

ส่วนการจับสัตว์น้ำเพื่อบริโภค ได้แก่ กุ้ง หอย ปู ปลา ชาวบ้านโป่ง จำนวน 78 คน ร้อยละ 65.0 ได้รับประโยชน์มาก มีค่าเฉลี่ย 7.93 แสดงว่าชาวบ้านโป่ง ได้รับประโยชน์จากการจับสัตว์น้ำเพื่อบริโภคมก เนื่องจากแหล่งน้ำมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชและสัตว์

ประกอบกับมีการปล่อยปลาในวันสำคัญของแต่ละปีทำให้มีปลาจำนวนมาก และชาวบ้านไปงให้ ความร่วมมือ และถือปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรการการจับสัตว์น้ำอย่างเคร่งครัด

สำหรับการใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และเกมส์กีฬา การตกปลาว่ายนน้ำ ชาวบ้าน ไปง จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 ได้รับประโยชน์น้อย มีค่าเฉลี่ย 4.09 แสดงว่าชาว บ้านไปงได้รับประโยชน์จากการใช้เป็นสถานที่พักผ่อนน้อย เนื่องจากชาวบ้านไปงส่วนใหญ่พักผ่อนอยู่กับบ้านและครอบครัว ทำเกษตรปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เพื่อให้บริโภคในครอบครัว สำหรับ ผู้ที่มาใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจส่วนมาก จะเป็นบุคคลภายนอกชุมชนที่ใช้เวลาวันหยุด เพื่อ มาพักผ่อนหย่อนใจ

ส่วนการใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี ได้แก่ การลอย กระทง ทำบุญ ชาวบ้านไปง จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 70 ได้รับประโยชน์น้อย มีค่าเฉลี่ย 4.22 แสดงว่าชาวบ้านไปงใช้แหล่งน้ำ เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีน้อย เนื่องจากการร่วมทำบุญตามประเพณีทำกันที่วัด หรือสถานที่สำคัญที่ชาวบ้านไปงให้ความเคารพ และนับถือที่สืบทอดกันมาคือ หอโปง และศาลหอโปง

ดิน

ตารางที่ 3 พบว่าชาวบ้านไปงใช้ดินเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 75.8 ได้รับประโยชน์มาก มีค่าเฉลี่ย 8.22 แสดงว่าชาวบ้านไปงส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์ จากการใช้ดินเป็นที่อยู่อาศัยมาก เนื่องจากดินเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มนุษย์ต้องอาศัยเกื้อกูลซึ่ง กันและกัน ประกอบกับการสร้างที่อยู่อาศัยของชาวชนบท ต้องใช้พื้นที่และบริเวณกว้าง ใช้สร้าง อาคารบ้านเรือน อาคารที่ทำงานของหน่วยราชการ

ส่วนการใช้พื้นที่เพื่อทำการเกษตร โดยแบ่งออกเป็นโครงการ ซึ่งโครงการปลูกไม้ตัด ดอกเบญจมาศ ชาวบ้านไปง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 63.3 ได้รับประโยชน์มาก มีค่า เฉลี่ย 6.86

โครงการปลูกผักปลอดสารพิษ ชาวบ้านไปง จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3 ได้ รับประโยชน์น้อยมาก มีค่าเฉลี่ย 2.17

โครงการปลูกพืชสมุนไพรและพืชผักกินได้ ชาวบ้านไปง จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อย ละ 65.0 ได้รับประโยชน์น้อยมาก มีค่าเฉลี่ย 2.97

โครงการผลิตมะม่วงนอกฤดูกลาง ชาวบ้านโปง จำนวน 58 คิดเป็นร้อยละ 48.3 ได้รับประโยชน์มาก มีค่าเฉลี่ย 5.99

ซึ่งแสดงว่าชาวบ้านโปงได้รับประโยชน์มาก ในการใช้พื้นที่เพื่อทำเกษตรของโครงการปลูกไม้ตัดดอกเบญจมาศ และโครงการผลิตมะม่วงนอกฤดูกลาง เพราะว่าโครงการปลูกไม้ตัดดอกเบญจมาศ เป็นโครงการที่โครงการพัฒนาบ้านโปง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมอาชีพชาวบ้านโปง โดยให้สนับสนุนทางด้านวิชาการ ด้านพื้นที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งตลาดรับซื้อ โครงการผลิตมะม่วงนอกฤดูกลาง เป็นโครงการที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ร่วมกับโครงการพัฒนาบ้านโปง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้จัดทำขึ้นเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้ชาวบ้านโปง ได้นำความรู้ไปใช้เพิ่มผลผลิตด้านการเกษตร ทำให้มีผลผลิตนอกฤดูกลาง เพิ่มรายได้ อีกทางหนึ่ง ส่วนการได้รับประโยชน์จากการใช้พื้นที่ เพื่อทำโครงการปลูกพืชผักปลอดสารพิษ และโครงการปลูกพืชสมุนไพรและพืชผักกินได้ ซึ่งชาวบ้านโปงได้รับประโยชน์น้อย เนื่องจากโครงการปลูกผักปลอดสารพิษ และโครงการปลูกพืชสมุนไพรเป็นโครงการที่ไม่ต่อเนื่อง และผลผลิตออกมาไม่มีตลาดรับซื้อทำให้ชาวบ้านโปงทำแต่พอกินพอใช้ในครอบครัว

การใช้เป็นแหล่งเก็บกักน้ำ ทำให้มีน้ำใช้ตลอดปี ชาวบ้านโปง จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 71.7 ได้รับประโยชน์มาก มีค่าเฉลี่ย 7.91 แสดงว่าชาวบ้านโปงส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์มากจากการใช้เป็นแหล่งเก็บกักน้ำ เนื่องจากใช้น้ำน้ำประปา บ่อน้ำ และมีน้ำใต้ดิน น้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยแม่โจ้ใช้ในการอุปโภคบริโภค และทำการเกษตรตลอดปี

การใช้เป็นแหล่งอาหารของคนในชุมชนทั้งพืชและสัตว์ ชาวบ้านโปง จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 ได้รับประโยชน์น้อย มีค่าเฉลี่ย 5.73

การใช้เป็นแหล่งอาหารของพืชและสัตว์ ทั้งสัตว์ป่าและสัตว์เลี้ยง ชาวบ้านโปง จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 55.8 ได้รับประโยชน์น้อย มีค่าเฉลี่ย 5.82 แสดงว่าชาวบ้านโปงได้รับประโยชน์น้อย จากการใช้เป็นอาหารของคนในชุมชน พืช และสัตว์ เนื่องจากพื้นที่ดินของโครงการพัฒนาบ้านโปง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เป็นป่าอนุรักษ์ มีความอุดมสมบูรณ์มีความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม และพื้นที่ว่างเปล่า ดินขาดธาตุอาหารและเป็นดินลูกรัง ไม่เหมาะสำหรับเป็นแหล่งผลิตอาหารทั้งพืช และสัตว์

ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก	\bar{X}	S.D.
	N(%)	N(%)	N(%)	N(%)		
1. ได้สนองพระราชดำริ และตอบสนองนโยบายของรัฐ ได้แก่ เกษตรทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียง	27 (22.5)	14 (11.7)	70 (58.3)	9 (7.5)	5.72	2.51
2. การลดสารเคมีเพื่อใช้ในการเกษตร และใช้สมุนไพรทดแทน	15 (12.5)	1 (0.8)	69 (57.5)	35 (29.2)	4.05	2.51
3. ประชากรในชุมชนมีคุณภาพชีวิตจากการมีอาชีพเป็นหลักแหล่ง และมีรายได้เพิ่ม	17 (14.2)	22 (18.3)	74 (61.7)	7 (5.8)	5.44	2.04
4. การอนุรักษ์และพัฒนาป่าต้นน้ำห้วยแม่ใจ	80 (66.7)	15 (12.5)	21 (17.5)	4 (3.3)	8.13	2.48
5. ได้รับข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	55 (45.8)	24 (20.0)	36 (30.0)	5 (4.2)	6.95	2.49
6. ได้รับความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่โดยเน้นการเพิ่มผลผลิตพืชการเลี้ยงสัตว์	37 (30.8)	27 (22.5)	51 (42.5)	5 (4.2)	6.15	2.29
7. มีจิตสำนึก และมีใจรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	60 (50.0)	24 (20.0)	34 (28.3)	2 (1.7)	7.36	2.41

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก	\bar{X}	S.D.
	N(%)	N(%)	N(%)	N(%)		
8. เพิ่มพื้นที่สีเขียว เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	72 (60.0)	14 (11.7)	28 (23.3)	6 (5.0)	7.66	2.65
9. เป็นศูนย์รวบรวมพันธุ์กรรมพืช พืชสมุนไพร และเป็นแหล่งรวบรวมภูมิปัญญาชาวบ้าน	31 (25.8)	17 (14.2)	63 (52.5)	9 (7.5)	5.83	2.57
10. สถาบันครอบครัวและชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้	39 (32.5)	36 (21.7)	50 (41.7)	5 (4.2)	6.42	2.39
ค่าเฉลี่ยรวม					6.371	2.434

ตารางที่ 4 พบว่าชาวบ้านโป่ง ได้สนองตามแนวพระราชดำริ และสนองตามนโยบายของรัฐ ได้แก่ เกษตรทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 58.3 ได้รับประโยชน์น้อย มีค่าเฉลี่ย 5.72 แสดงว่าชาวบ้านโป่งได้รับประโยชน์น้อย จากการได้สนองตามแนวพระราชดำริ เกษตรทฤษฎีใหม่ เนื่องจากชาวบ้านมีพื้นที่ไม่พอเพียงสำหรับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่ทำอยู่ในปัจจุบันก็ต้องเช่าพื้นที่จากผู้อื่น

การลดสารเคมีเพื่อใช้ในการเกษตรและใช้สมุนไพรทดแทน ชาวบ้านโป่ง จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 ได้รับประโยชน์น้อย มีค่าเฉลี่ย 4.05 แสดงว่าชาวบ้านโป่งได้รับประโยชน์น้อยจากการลดสารเคมี เพื่อใช้ในการเกษตรโดยใช้สมุนไพรทดแทน อาจเนื่องจากการใช้สารเคมีสะดวกและเห็นผลได้เร็ว และทำให้ผลผลิตต่อหน่วยสูง

ประชากรในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการมีอาชีพเป็นหลักแหล่ง และมีรายได้เพิ่ม ชาวบ้านโป่ง จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 61.7 ได้รับประโยชน์น้อย มีค่าเฉลี่ย 5.44 แสดงว่าชาวบ้านโป่งได้รับประโยชน์น้อย จากการมีอาชีพเป็นหลักแหล่ง และมีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจาก

โครงการได้มีการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าอนุรักษ์ต้นน้ำห้วยแม่โจ้ พัฒนาแหล่งน้ำสร้างอ่างน้ำห้วยแม่โจ้ การขุดอ่างเก็บน้ำ ตลอดจนพัฒนาและส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม

การอนุรักษ์และพัฒนาป่าไม้ต้นน้ำห้วยแม่โจ้ ชาวบ้านโป่ง จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 ได้รับประโยชน์มาก มีค่าเฉลี่ย 8.13 แสดงว่าชาวบ้านโป่งได้รับประโยชน์จากการอนุรักษ์และพัฒนาป่าไม้มาก เนื่องจากชาวบ้านโป่งได้ทราบถึงประโยชน์ของป่าไม้ว่าเป็นแหล่งกำเนิดของแหล่งน้ำ ที่อยู่อาศัยของสัตว์ มีความหลากหลายของชีวภาพ เป็นแหล่งอาหารทั้งคนพืชและสัตว์ และมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้านโป่ง

การได้รับข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านโป่ง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 ได้รับประโยชน์มาก และจำนวน 30 คิดเป็นร้อยละ 30.0 ได้รับประโยชน์น้อย มีค่าเฉลี่ย 6.95 แสดงว่า ผู้นำชุมชนได้มีการประชุม และแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการเชิญชวนชาวบ้านโป่ง มาร่วมกิจกรรมทุกครั้ง ตลอดจนมีเจ้าหน้าที่และนักวิชาการของโครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ร่วมประสานงาน

ประชากรในชุมชนได้รับความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ โดยเน้นการเพิ่มผลผลิตทางพืช และการเลี้ยงสัตว์ ชาวบ้านโป่ง จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 ได้รับประโยชน์มาก และจำนวน 51 คิดเป็นร้อยละ 42.5 ได้รับประโยชน์น้อย มีค่าเฉลี่ย 6.15 แสดงว่าชาวบ้านโป่งได้รับประโยชน์ค่อนข้างมาก จากการได้รับความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ เนื่องจากการถ่ายทอดความรู้ และเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ ต้องใช้นักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับชาวบ้านโป่งมีความสนใจที่จะเข้ารับการฝึกอบรมเป็นจำนวนมาก

ประชากรในชุมชนมีจิตสำนึก และมีใจรักหวงแหนแทนทรัพยากรฯ ชาวบ้านโป่ง จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ได้รับประโยชน์มาก มีค่าเฉลี่ย 7.30 แสดงว่าชาวบ้านโป่งได้รับประโยชน์ค่อนข้างมากในการสร้างจิตสำนึก และมีใจรักหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากกระทรวงศึกษาได้มีหลักสูตรการสอนด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้นักเรียนนำความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไปบอกกล่าว และนำไปปฏิบัติเป็นตัวอย่าง แก่ผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่ ทำให้มีจิตสำนึกและมีใจรักหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น และชาวบ้านได้เข้าร่วมฝึกอบรมโครงการสิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานราชการและเอกชนที่จัดขึ้น

การเพิ่มพื้นที่สีเขียว เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชาวบ้านโป่ง จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 ได้รับประโยชน์มาก มีค่าเฉลี่ย 7.60 แสดงว่าชาวบ้านโป่งได้รับประโยชน์มากจากการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เพื่อเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากโครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นป่าอนุรักษ์เหมาะสำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อศึกษานิเวศวิทยาไม้ ชีวิตสัตว์ป่า และระบบนิเวศ

ส่วนใช้เป็นศูนย์รวบรวมพันธุ์กรรมพืช โดยเฉพาะพืชสมุนไพรและเป็นแหล่งรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น ชาวบ้านโป่ง จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 ได้รับประโยชน์น้อย มีค่าเฉลี่ย 5.83 แสดงว่าชาวบ้านโป่งได้รับประโยชน์น้อย จากศูนย์รวบรวมพันธุ์กรรมพืช โดยเฉพาะพืชสมุนไพรและเป็นแหล่งรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะศูนย์รวบรวมข้อมูลพันธุ์กรรมพืช

ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งส่วนมากเป็นบุคคลจากภายนอกชุมชนที่เข้ามาศึกษาวิจัย สำหรับเป็นแหล่งรวบรวมภูมิปัญญาชาวบ้านนั้น รัฐจะต้องเข้าไปส่งเสริมและพัฒนาแก่ชุมชน

สำหรับการทำให้สถาบันครอบครัวและชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ ชาวบ้านโป่ง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 ได้รับประโยชน์มาก และจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 ได้รับประโยชน์น้อย มีค่าเฉลี่ย 6.42 แสดงว่าชาวบ้านโป่งได้รับประโยชน์ค่อนข้างมาก เนื่องจากโดยพื้นฐานของชาวบ้านโป่งมีอาชีพทำนาเป็นหลัก และปลูกพืชไร่ พืชผัก ไม้ผล ทำให้มีผลผลิตบริโภคได้ตลอด และจากการเก็บหาของป่ามาเพื่อบริโภคและจำหน่าย ทำให้มีรายได้เพิ่ม ประกอบกับชาวบ้านโป่งมีความขยัน ประหยัด และอดออม สามารถพึ่งตนเองได้ ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

การทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามตัวแปรอิสระที่ศึกษา มีดังนี้

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อทดสอบสมมติฐานอาชีพหลักกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง

ความแปรปรวน	Df	S.S.	M.S.	F Ratio	F prob.
อาชีพหลักระหว่างกลุ่ม	6	1824.8396	304.1399	2.6417	.0196
อาชีพหลักภายในกลุ่ม	113	13009.5271	115.1286		
รวม	119	14834.3667			

1. เปรียบเทียบอาชีพหลักกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของชุมชนบ้านโป่ง มีความแตกต่างกันตามอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญสถิติซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 5) การที่อาชีพค้าขาย เกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป พนักงานบริษัทเอกชน และอาชีพอื่น ๆ มีความแตกต่างกับอาชีพลูกจ้างโครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อาจเนื่องจากลูกจ้างของโครงการ มีโอกาสมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่า เพราะเป็นงานประจำที่ทำงานเกี่ยวกับป่าหรือทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทุกคนจะต้องมีจิตสำนึก รัก ห่วงแหน และมีความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม มากน้อยไม่เท่ากัน ดังนั้น อาชีพหลักจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 6 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อทดสอบสมมติฐานระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่กับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง

ความแปรปรวน	Df	S.S.	M.S.	F Ratio	F prob.
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ระหว่างกลุ่ม	4	1082.477	270.619	2.263	.067
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ภายในกลุ่ม	115	13751.889	119.582		
รวม	119	14834.3667			

2. เปรียบเทียบระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ กับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกันตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 6) การที่ชาวบ้านโป่งมีระยะเวลาอาศัยอยู่ในบ้านโป่งที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องชาวบ้านโป่ง ได้รับประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ ในการเก็บหาของป่า การใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และใช้น้ำจากแหล่งน้ำในการอุปโภคและบริโภค ทำการเกษตร ตลอดจนได้รับการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยไม่ได้แบ่งตามระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ ทำให้โอกาสการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีมากน้อยเท่ากัน ดังนั้น ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ จึงไม่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง

ตารางที่ 7 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อทดสอบสมมติฐานระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง

ความแปรปรวน	Df	S.S.	M.S.	F Ratio	F prob.
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มระหว่างกลุ่ม	4	1582.7859	395.6965	3.4339	.0109
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มภายในกลุ่ม	115	13251.5808	115.2311		
รวม	119	14834.3667			

3. เปรียบเทียบระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มกับกระบวนการในการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันตามระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 7) การที่ชาวบ้านโป่งมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มคือ น้อยกว่า 11 ปี และ 21 - 30 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อาจเนื่องจากชาวบ้านมีการทำงานรวมกลุ่ม กลุ่มที่ได้จัดตั้งมานานมีโอกาสได้มีส่วนร่วมมาก สำหรับโอกาสการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ทรัพยากร

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของแต่ละคนมีมากขึ้นอยู่กับระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ดังนั้น ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มที่แตกต่างกัน จึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมกับการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความสัมพันธ์	ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
	ค่าความสัมพันธ์ (r)	P-Value
การได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	.6535	.01

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง โดยใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า การได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโป่ง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเชิงบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .6535 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 8) แสดงว่า ชาวบ้านโป่งได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาก จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมค่อนข้างมากด้วยเช่นกัน เนื่องจากชาวบ้านโป่ง มีพื้นที่ราบอยู่ติดกับเขตป่าอนุรักษ์ที่เป็นผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นป่าต้นน้ำที่มีพืชพรรณหลากหลาย ซึ่งถือเป็นเสมือน “ซูเปอร์มาร์เก็ต” ของหมู่บ้าน โดยเฉพาะชาวบ้านการได้รับประโยชน์จากการเก็บหาของป่า เพื่อบริโภคและขายเป็นการเพิ่มรายได้ และใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำให้ชาวบ้านมีงานทำ และมีผลตอบแทนสำหรับในด้านแหล่งน้ำ ชาวบ้านโป่งได้ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยแม่โจ้เพื่ออุปโภคบริโภค และทำการเกษตรได้ตลอดปี การประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติจะเป็นการสนองความต้องการของชาวบ้าน และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

ตารางที่ 9 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมกับการได้รับประโยชน์ จากโครงการพัฒนาบ้านโปง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ความสัมพันธ์	ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	
	ค่าความสัมพันธ์ (r)	P-Value
การได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาบ้านโปงฯ	.5957	.01

5. ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาบ้านโปง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ กับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโปง โดยใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า การได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาบ้านโปง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโปง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเชิงบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .5957 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ตารางที่ 9) แสดงว่า ชาวบ้านโปง ได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาบ้านโปง อันเนื่องมาจากพระราชดำริมาก จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมค่อนข้างมากด้วยเช่นกัน เนื่องจากชาวบ้านโปงได้รับการ อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเป็นต้นน้ำห้วยแม่โจ้ ทำให้ป่าไม้มีความอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพ เหมาะสมสำหรับใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ ชาวบ้านโปงได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพเกษตร และอาชีพอื่น ๆ ซึ่งทำให้คุณภาพชีวิตและมีฐานะดีขึ้น ซึ่งจากการได้รับผลประโยชน์ดังกล่าวจะมีผลดีทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และด้านสิ่งแวดล้อม